

**การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าว
ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม**
(Application of Local Wisdom to Promote Added Value of Coconut Products
Based on Creative Economy of Community Enterprises in Samut Songkram)

พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์¹
Phunthida Laophuangsak¹

Received: March 8, 2019

Revised: July 25, 2019

Accepted: August 1, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ระดับลึก และการสนทนากลุ่ม รวม 17 คน ใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าว ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการผลิต ได้แก่ 1) ระยะเวลาการผลิตผลด้วยการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี และเป็นทรัพยากรที่มีอยู่หรือแสวงหาได้ภายในท้องถิ่น เพื่อให้กระบวนการผลิตสินค้ามีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ 2) ระยะเวลาสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลด้วยการเพิ่มมูลค่าเชิงปริมาณ มูลค่าเชิงคุณภาพ และการเพิ่มโอกาส/ทางเลือกตามแนวทางการสร้างสรรค์ 3) ระยะเวลาตลาดในเชิงพาณิชย์ด้วยการทำให้ผลิตผลน่าสนใจตรงกับความต้องการของตลาด และมีภาพลักษณ์ที่ดีในมุมมองของผู้บริโภค ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และการพัฒนาหรือต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม ก่อให้เกิดการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการสร้างโอกาสหรือเกิดทางเลือกที่หลากหลาย

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น มูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์มะพร้าว เศรษฐกิจสร้างสรรค์

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Lecturer, Faculty of Business Administration, Southeast Asia University E-mail: pantida_c@yahoo.com

Abstract

The objective of this research was to study guidelines for the application of local wisdom to promote the added value of coconut products based on the creative economy of community enterprises in Samut Songkram in Thailand. Quality research methodology was employed using 17 key informants for in-depth interviews and focus-group discussion. Data analysis was carried out using the triangulation technique and content analysis. The results of the study revealed that the guidelines for the application of local wisdom to promote the added value of coconut products based on a creative economy were classified based on the stages of the production processes. The first stage was the primary stage of production using good-quality production factors for good agricultural practices, and effective productivity with the best produce; further, agricultural resources should be easily found locally. Second, a stage for promoting added value by adding quantitative and qualitative values, as well as the availability of opportunities and choices based on a creative economy, should be created. Third, a stage for commercial marketing by launching products that meet marketing needs and have a positive image according to the consumers' perspectives should also be created. These processes should rely on the application of local wisdom to promote added value under the following circumstances: changes in nature and in the environment, ways of life and work, and the development or improvement of indigenous knowledge, which causes reduced expenditure, increases in income, and multiple opportunities and diversified alternatives.

Keywords: Local Wisdom, Added Value, Coconut Products, Creative Economy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคแห่งสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Society and Economy) โดยความรู้คือสินทรัพย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญมากสำหรับนำมาสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้เป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองและวัฒนธรรม ให้สามารถแข่งขันในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) เป็นทรัพยากรทางปัญญาของท้องถิ่นอันเป็นฐานที่สำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เนื่องจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่เกิดจากฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์จากทุนทางปัญญา อันได้แก่ องค์ความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ผสานกับแรงบันดาลใจ ความสุขในการทำงาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556) ซึ่งการเสริมสร้างหรือพัฒนาธุรกิจของชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั้น จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและองค์ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาต่างๆ มาประยุกต์ใช้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ผ่านเวทีการเรียนรู้ในการสร้างกิจกรรมต่างๆ โดยชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ตาม

แนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตลอดจนการพัฒนาที่ยั่งยืนอันนำไปสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้

ประเทศไทยได้บรรจุแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เพื่อให้ประเทศไทยทันต่อกระแสเศรษฐกิจโลก รัฐบาลจึงสนับสนุนให้ผู้ประกอบการใช้ความคิดสร้างสรรค์ อันเป็นทรัพยากรล้ำค่าในการสร้างความมั่งคั่ง ด้วยการสร้างความแตกต่างจากเรื่องราวความโดดเด่นของวัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2541: 4) อีกทั้งผลการศึกษาระเบียบความต้องกรจำเป็นในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าการพัฒนาเครือข่ายด้านการเรียนรู้ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความสามารถการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม (พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์, 2556) ประเทศไทยมีภูมิปัญญาอยู่มากมายในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีประโยชน์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นสิ่งสำคัญของการยกระดับและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความเข้าใจในเศรษฐกิจสร้างสรรค์อันเป็นแนวคิดสำคัญที่นำมาใช้กำหนดทิศทางการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาประเทศ (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2554: 55)

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงเป็นแหล่งปลูกมะพร้าวที่สำคัญของประเทศ โดยมีการปลูกมะพร้าวตาล มะพร้าวผล และมะพร้าวอ่อน ซึ่งในปี 2561 มีการปลูกมะพร้าวจำนวน 67,782 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.35 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งจังหวัด สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตจากมะพร้าวได้มากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และมะพร้าวตาลให้ผลผลิตเฉลี่ยมากที่สุด คือ 15,567 กิโลกรัม/ไร่/ปี เป็นที่มาของรายได้หลักของประชากรในจังหวัด อีกทั้งมะพร้าวสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

มะพร้าวตาลเป็นมะพร้าวที่ใช้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวหรือน้ำตาลปีบ จังหวัดสมุทรสงครามเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุด (อรคพัทธ์ บัวลม, 2557) ซึ่งการผลิตน้ำตาลมะพร้าวมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตมาใช้ในกระบวนการผลิต อย่างไรก็ตามปัจจุบันการผลิตและการใช้ประโยชน์จากมะพร้าวเริ่มหายไปและถูกแทนที่ผลิตภัณฑ์ใหม่ในภาคอุตสาหกรรม ทำให้ละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นไปโดยมิได้พัฒนาต่อ รวมถึงระบบการศึกษาของไทยที่ได้ละเลยภูมิปัญญาไทยให้มีความสำคัญกับความรู้ที่เป็นสากลตามแบบตะวันตก (ช่อ สันชนพิพัฒน์, 2550) อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความทันสมัยของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ทำให้ไม่เห็นคุณค่าการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำรงชีวิต (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544) รวมถึงการจัดการระบบสาร สนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังไม่ใช่วิธีที่ชัดเจนถูกต้องโดยเฉพาะการบันทึกการถ่ายทอดและการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง เพราะไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่ได้นำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลง เป็นผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดการสูญหายไป (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2544)

อย่างไรก็ตามภาครัฐได้ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยอาศัยทุนของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการ สร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนและนอกชุมชน ซึ่งปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรสงครามมีจำนวน 174 กลุ่ม เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำการแปรรูปมะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าว จำนวน 18 กลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) ได้ร่วมสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตน้ำตาลมะพร้าว เพื่อสร้างประโยชน์และมูลค่าเพิ่มจากน้ำตาลมะพร้าวให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนต่อไป

ดังนั้นการศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มะพร้าวจากการผลิตน้ำตาลมะพร้าวของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าว เนื่องด้วยจังหวัดสมุทรสงครามเป็นแหล่งผลิตน้ำตาล

มะพร้าวที่สำคัญของไทย ทำให้ทราบถึงกระบวนการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของชุมชน สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมั่นคง

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง: วิสาหกิจชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม ประเภทการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์มะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าว มีจำนวน 18 กลุ่ม เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบกิจการด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าว จำนวน 17 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่: พื้นที่การวิจัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม จากวิสาหกิจชุมชนที่ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าว

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา: เน้นการวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าว จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง ใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบกิจการด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าว จำนวน 17 คน เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์มะพร้าวและวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และเขียนเป็นความเรียง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ทำวิจัย มีหน้าที่หลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการในการวิเคราะห์

2. แนวคำถาม เพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสะดวกในการเก็บข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษา ประกอบด้วย แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก แนวทางการสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้วยการตรวจสอบด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านทฤษฎี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

การแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าวของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าว

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ol style="list-style-type: none"> 1. นำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการผลิต 2. ใช้เงินทุนของตนเองหรือของกลุ่ม 3. ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกลุ่ม 4. ใช้วิธีการบริหารแบบกระจายการผลิตในกลุ่ม/สมาชิก ทำให้ไม่มีปัญหาการผลิต 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากแรงงานรุ่นใหม่ นิยมทำงานประจำ 2. ขาดแรงงานในการเก็บน้ำตาลจากต้น 3. พื้นที่เพาะปลูกลดลง 4. ขาดการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ มีรูปแบบสินค้า ให้ลูกค้าได้เลือกน้อย 5. บรรจุภัณฑ์ไม่คงทนทำให้ไม่สามารถรักษาคุณภาพของน้ำตาลมะพร้าวได้
โอกาส	อุปสรรค
<ol style="list-style-type: none"> 1. กระแสรักสุขภาพมากขึ้น ความต้องการบริโภค น้ำตาลมะพร้าวแท้มากขึ้น 2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ มีโอกาสเพิ่มช่องทางการตลาด 3. นำภูมิปัญญาประยุกต์ใช้กับความรู้สมัยใหม่ เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงความต้องการของผู้บริโภค 4. ขยายเครือข่ายทางการตลาด ร้านค้าในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดการสนับสนุนด้านเงินทุน ความรู้ และเทคโนโลยี จากหน่วยงานภายนอก 2. ขาดการให้ความรู้กับผู้บริโภคในการบริโภคน้ำตาลมะพร้าวแท้กับน้ำตาลมะพร้าวเทียม 3. การขยายตัวของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และการท่องเที่ยว ส่งผลต่อพื้นที่การผลิต 4. ขาดการกำหนดมาตรฐานการผลิต

ที่มา: จากการศึกษา

การศึกษาแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกเป็น 3 ลักษณะตามขั้นตอนของกระบวนการผลิต ได้แก่ ระยะเวลาสร้างผลิตผล ระยะเวลาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผล และระยะการตลาดในเชิงพาณิชย์ ดังนี้

1. แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระหว่างการสร้างผลิตผล ได้แก่

1.1 แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต

ชาวสวนมะพร้าวได้มีการสืบทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกรมะพร้าวจากรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย จากการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ในการดำรงชีพ จึงได้นำประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมาประยุกต์และปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อเป้าหมายในการประกอบอาชีพ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการคัดเลือกปัจจัยการผลิตที่สามารถทำให้เป็นผลผลิตที่ตรงกับเป้าหมายตามที่ต้องการได้ดังนี้

1.1.1 การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับพันธุ์พืชเพื่อการผลิต เนื่องด้วยพันธุ์พืชเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการทำการเกษตร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการมีชีวิตรอดได้และการเติบโตของพืชชนิดนั้นๆ รวมถึงความสามารถในการแพร่ขยายพันธุ์ และการเพิ่มจำนวนผลผลิต จะต้องเลือกพันธุ์พืชให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงาน พบว่า เกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว จังหวัดสมุทรสงคราม มีการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับการทำน้ำตาล จะต้องให้ปริมาณน้ำตาลสดมาก ต้นเตี้ย เพาะปลูกได้ง่าย และให้ผลผลิตตรงตามคุณลักษณะที่ต้องการ อีกทั้งยังมีขนาดใหญ่ จำนวนต้นต่อปีมาก และต้องเหี่ยวโน้มได้ง่าย

1.1.2 การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับดินสำหรับปลูกรมะพร้าวมีความเหมาะสมกับเป้าหมายในการประกอบอาชีพการทำมะพร้าวตาล พบว่า สภาพดินที่ใช้ปลูกรมะพร้าวส่วนใหญ่เป็นดินทรายจนถึงดินเหนียวจัด ขณะที่การปลูกรมะพร้าวตาลในดินร่วนจะมีการระบายน้ำดีทำให้รากเจริญเติบโตเร็ว ควรปลูกให้ลึกไม่น้อยกว่า 1 เมตร และมีน้ำใต้ดินไม่สูงมาก เพราะอาจทำให้เหี่ยวเฉา และผลอ่อนร่วงหล่นได้

1.1.3 การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับน้ำ การตัดแปลงคุณลักษณะของน้ำตามความต้องการของมะพร้าวตาลให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า มะพร้าวเจริญเติบโตให้ผลผลิตดีเมื่อได้รับน้ำฝนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นชาวสวนมะพร้าวจึงนิยมขุดร่องสวนเพื่อให้ต้นมะพร้าว มีน้ำหล่อเลี้ยงที่เพียงพอต่อความต้องการของต้นมะพร้าวตลอดปี อีกทั้งช่วยป้องกันน้ำท่วมราก หากเกิดฝนตกชุกเป็นเวลานาน

1.1.4 การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับสภาพอากาศ แสงแดด และอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อเป้าหมายของการผลิต พบว่า มะพร้าวเติบโตได้ดีในสภาพอากาศที่ถ่ายเทสะดวก มีลมพัดผ่าน เพราะอากาศและลมที่พัดอ่อนๆ อย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มการคายน้ำ และเร่งการดูดธาตอาหารและน้ำจากดิน ช่วยในการผสมเกสร แต่ถ้าลมแรงเกินไปอาจทำให้ยอดมะพร้าวบิดหักและตายได้ อีกทั้งมะพร้าวต้องการแสงแดดสม่ำเสมอ หรือไม่น้อยกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน หากมะพร้าวได้รับแสงแดดน้อยจะทำให้มะพร้าวจะไม่ค่อยออกดอกติดผล หรือติดผลแต่น้อยมะพร้าวจะบาง

1.2 แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลรักษา

เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ในเรื่องการดูแลรักษาที่ช่วยเกื้อหนุนให้การผลิต เพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และทักษะซึ่งภูมิปัญญาในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลรักษามะพร้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ พบว่า การใส่ปุ๋ยตาม

ช่วงระยะเวลาของมะพร้าวจะช่วยให้มะพร้าวมีผลผลิตที่มากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องคอยดูแลและกำจัดศัตรูของมะพร้าว เพื่อช่วยลดระดับความรุนแรงจากความเสียหาย

1.3 แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิต

เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ในเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิต การเลือกและใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผลผลิต และเป้าหมายในการนำผลผลิตนั้นไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิต อีกทั้งผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีตรงตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานที่ต้องการ พบว่า เกษตรกรชาวสวนจะทราบระยะเวลาการออกดอกหรือจั่น และยังทราบช่วงระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวมะพร้าว ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้รับการบอกเล่าและสืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น ว่าในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม ซึ่งเป็นช่วงที่อากาศร้อน ทำให้มะพร้าวมีผลผลิตน้อย และผลผลิตจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนเป็นเดือนที่สามารถเก็บผลผลิตได้มากที่สุด ซึ่งหากเกษตรกรชาวสวนมะพร้าวดูแลดี ทำให้มีผลผลิตทุกจั่นได้ผลผลิตทุกเดือน นอกจากนี้วิธีการเก็บมะพร้าวชาวสวนจะดูความหนาของเนื้อมะพร้าวเป็นเกณฑ์ รวมถึงสังเกตจากสีของเปลือกนอกของผลมะพร้าว โดยจะเปลี่ยนจากสีเขียวไปเป็นสีก้ำมปูและสีน้ำตาล มะพร้าวที่แก่จะมีปริมาณน้ำในผลน้อยลงและมีเนื้อมาก

2. แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระหว่างการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ กับผลผลิต

เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตมะพร้าว เพื่อเป็นการเพิ่มผลตอบแทนและ/หรือการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ผลิต โดยภูมิปัญญาที่ได้มีการนำมาใช้เพื่อการเพิ่มมูลค่า มีการดำเนินการ 3 ลักษณะ คือ การเพิ่มมูลค่าในเชิงปริมาณ การเพิ่มมูลค่าในเชิงคุณภาพ และการเพิ่มโอกาส/ทางเลือกตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนี้

2.1 การเพิ่มมูลค่าในเชิงปริมาณ เป็นการเพิ่มจำนวนหน่วยของผลผลิตให้มาปริมาณที่มากขึ้น สามารถก่อให้เกิดเป็นรายได้ที่เพิ่มขึ้น เป็นภูมิปัญญาในเรื่องการเพิ่มขยายขนาดของพื้นที่การผลิต การเพิ่มจำนวนรอบในการผลิตและ/หรือการเพิ่มปริมาณของผลผลิตต่อหนึ่งหน่วยพื้นที่ พบว่า เกษตรกรชาวสวนมะพร้าวจะมีกรรมวิธีการเก็บน้ำตาลเพื่อให้ได้ปริมาณมาก โดยนิยมปาดตาลในตอนเช้า มีการนวดวงตาล ทำให้น้ำตาลออกดี และเพื่อป้องกันไม่ให้หนอนมากัดกินวงที่เริ่มปาดแล้ว รวมถึงต้องรู้จักความอ่อนความแก่ของช่อดอกหรือจั่น วิธีการนวดและปาดตาลเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำตาลที่ได้ในแต่ละวัน

2.2 การเพิ่มมูลค่าในเชิงคุณภาพ เป็นการเพิ่มคุณลักษณะที่ทำให้บรรลุเป้าหมายได้ คุณภาพของผลผลิตที่ดีจะช่วยทำให้ชาวสวนสามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้นมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น พบว่า ในการร่อนน้ำตาลสด เกษตรกรชาวสวนจะใส่เศษไม้พะยอมหรือไม้เคี่ยมลงไปนกระบอก เนื้อไม้เหล่านี้เป็นสารกันเสีย (Preservative) แบบธรรมชาติ เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำตาลสดบูดเสีย เพราะการเก็บล่าช้าจะทำให้ น้ำตาลสดเสียได้ และเพื่อป้องกันน้ำตาลเปรี้ยว รวมถึงในการผลิตน้ำตาลให้ได้มาตรฐาน ชาวสวนจะไม่ใส่ผงซักฟอกสีน้ำตาลที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ระหว่างการผลิตจะใส่ใบเตยลงไปด้วย เพื่อให้เกิดกลิ่นหอมน่ารับประทาน และนำมาหยอดในภาชนะที่ทำมาจากธรรมชาติ เลือกบรรจุในผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้น่ารับประทาน และปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค

2.3 การเพิ่มโอกาส/ทางเลือกตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการเพิ่มคุณลักษณะที่มีผลเกี่ยวข้องกับตรงกับการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ด้วยการดัดแปลงและใช้แนวทางสร้างสรรค์ผลผลิตให้มีความแตกต่างจากเดิม พบว่า มีการทำขนมลอยน้ำตาล โดยการนำฟักทองและกล้วย มาใส่ลงในกระต๋น้ำตาล ในระหว่างที่ต้มน้ำตาลไปด้วย ซึ่งได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือมีการพัฒนานำเอาภูมิปัญญาดั้งเดิม นำไปปรับและประยุกต์ใช้ผสมร่วมกับนวัตกรรมใหม่แปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวให้เป็นน้ำตาลมะพร้าว พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นน้ำตาลไซรับหรือน้ำตาลดอกมะพร้าวบรรจุขวดจำหน่ายซึ่งมีราคาสูงกว่าน้ำตาลก้อน สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นส่วนผสมในอาหารอื่นๆ ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ทำให้เกษตรกรชาวสวนสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้นและมีรายได้เพิ่มขึ้น

นอกจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวแล้ว ในชุมชนต่างๆ ของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยววิถีไทย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตชาวสวนและปรัชญาการใช้ชีวิตแบบพอเพียง จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม หรือพิพิธภัณฑ์มะพร้าว ซึ่งเป็นสถานที่ที่รวมคุณประโยชน์จากมะพร้าวไว้มากมาย

ภาพที่ 1 การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์: การทำน้ำตาลมะพร้าว
ที่มา: จากการศึกษา

แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระยะเวลาการตลาดในเชิงพาณิชย์

เป็นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทำให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจตรงกับความต้องการของตลาดและ/หรือมีภาพลักษณ์ที่ดีในมุมมองของผู้บริโภค พบว่า เกษตรกรชาวสวนมะพร้าวมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเก็บถนอมและรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และ/หรือการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับสินค้า โดยการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ให้ดูสวยงามด้วยวัสดุจากธรรมชาติ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีรูปลักษณ์ที่หลากหลาย มีการติดสลากใส่เรื่องเล่าเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน อันเป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์นั้นๆ ผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์หรือสินค้าจากแหล่งอื่น ทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคและ/หรือมีการบริโภคได้อย่างต่อเนื่อง

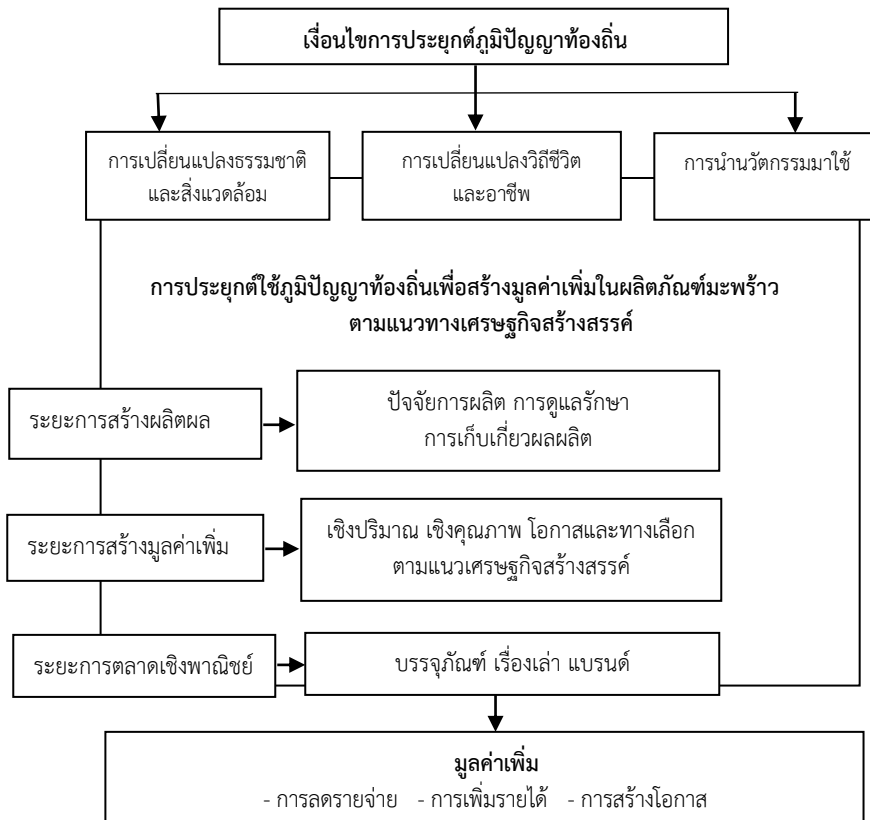
ภาพที่ 2 โครงการอนุรักษ์การทำน้ำตาลมะพร้าวของจริงแบบดั้งเดิมจากภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มา: โครงการหวานอย่างมีหวัง. (2560).

สรุปว่า การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับชุมชน เน้นการผลิตที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง แต่เป็นการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ดังนั้น รายได้ส่วนใหญ่จึงตกอยู่กับกำลังแรงงาน อีกทั้งก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางสังคมด้านทุนทางสังคม (Social Capital) ในลักษณะของการสร้างโอกาสของการมีส่วนร่วมและสร้างระบบความ คิดของการเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการพัฒนาสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน นำมาซึ่งการลดรายจ่าย โดยจากการประหยัดทรัพยากรในการผลิต การเพิ่มรายได้จากการมีความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และ/หรือคุณค่าเพิ่มให้กับผลผลิต และการสร้างโอกาสหรือทางเลือกที่หลากหลายจากผลิตภัณฑ์มะพร้าว

อย่างไรก็ตามการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ประโยชน์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีเงื่อนไขสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ ซึ่งประกอบด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญทำให้บริบทและ สภาพการณ์ในขณะนั้นแตกต่างไปจากเดิม อันมีผลต่อคุณค่าและความต้องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นไปประยุกต์ใช้
2. การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตหรือการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ทำให้ความเหมาะสมที่จะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมาปรับใช้ไม่สามารถกระทำได้ การยอมรับในภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นค่อยๆ ลดความสำคัญลงไป
3. การพัฒนาหรือต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม ทำให้ชุมชนหรือสังคมได้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น เกิดการรับรู้และการยอมรับเพื่อนำไปต่อยอด เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ต่อไป

จากผลการวิจัยสามารถนำมาเขียนแผนภาพการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนี้

ภาพที่ 2 การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ที่มา: จากการศึกษา

การอภิปรายผล

1. แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระยะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผล การใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ทำให้กระบวนการผลิตสินค้าเกษตรนั้นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ผลิตผลที่มีคุณภาพดี ส่งผลต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิต ประกอบด้วย

1.1 แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต สอดคล้องกับการศึกษาของทรงคุณ จันทจร, พิสิฐฐ์ บุญไชย และไพรัช ถิตย์ผาด (2552) และจินตนา ลินโพธิ์ศาล และคณะ (2556) พบว่าการเพิ่มศักยภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพในการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลายและทันสมัย การลดต้นทุนการผลิต การเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น

1.2 การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลรักษา สอดคล้องกับการศึกษาของนุชนารถ พิขพรม (2552) พบว่า ในระหว่างการเจริญเติบโตของข้าวเหนียวดำจะต้องมีการดูแลรักษาด้วยการให้น้ำและ

ปุ๋ยสม่ำเสมอ เพื่อให้ต้นข้าวเติบโตและลดการทำลายจากโรคแมลง ซึ่งวิธีการส่วนใหญ่ที่ใช้จะหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีเพื่อไม่ให้เป็นอันตรายและผู้ปลูกและผู้บริโภค

1.3 การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิต สอดคล้องกับการศึกษาของ นุชนารถ พิขพรหม (2552) พบว่า ชาวนาจะเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยแรงงานคน เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จจะทำการนวดข้าว และตากแดดให้แห้งเพื่อป้องกันเชื้อรา นำไปเก็บไว้ในยุ้งฉางที่สะอาด และอากาศถ่ายเทสะดวกเพื่อรักษาคุณภาพของเมล็ดข้าว

2. แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระยะเวลาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผล มีการดำเนินการได้ใน 3 ลักษณะ คือ

2.1 การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพิ่มมูลค่าเชิงปริมาณ สอดคล้องกับการศึกษาของ มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์ (2555) พบว่า การนำอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาผสมผสานกับการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การผลิตนั้นสามารถผลิตได้อย่างเป็นมาตรฐาน ทุนแรงและเพิ่มปริมาณการผลิต และทำการผลิตได้ครั้งละมากๆ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

2.2 การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพิ่มมูลค่าเชิงคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ นุชนารถ พิขพรหม (2552) พบว่า มีการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านในการแปรรูปข้าวเหนียวดำเป็นผลิตภัณฑ์นั้นมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม และเครื่องสำอาง เพื่อการถนอมอาหาร การเพิ่มรสชาติและรูปแบบในการบริโภคให้หลากหลายขึ้น และการศึกษาของทรงคุณ จันทร, พิสิษฐ บุษยไชย และไพรัช ติดยัฆาด (2552) พบว่า การเพิ่มมูลค่าของผ้าซิด ทำให้สภาพเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น และเกิดคุณค่าและการเพิ่มคุณค่าของผ้าซิด ต้องมีการพัฒนาตลาดและเพิ่มเติมสีสัน เพื่อเพิ่มคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ และความงามทางด้านศิลปะ

2.3 การเพิ่มโอกาส/ทางเลือกตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ ทองแก้ว พิชัย สดภิบาล และอุดมศักดิ์ สาริบุตร (2558) พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เป็นพลังผลักดันที่สำคัญในการขับเคลื่อนชุมชน ภาคส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ศาสนสถาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สู่การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ และสอดคล้องกับจินตนา ลิ้นโพธิ์ศาล (2556) พบว่า มีการจัดทำเส้นทางการศึกษาวัฒนธรรมท่องเที่ยวของผ้าพื้นเมืองจังหวัดสกลนครได้ 2 เส้นทาง คือ เส้นทางผ้าไหม และเส้นทางผ้าฝ้าย

3. แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระยะเวลาการตลาดในเชิงพาณิชย์

การทำให้ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เป็นที่น่าสนใจตรงกับความต้องการของตลาด มีภาพลักษณ์ที่ดีในมุมมองของผู้บริโภค การพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ให้ดูสวยงาม การติดสลากเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของชุมชน และทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีความแตกต่างจากแหล่งอื่น สอดคล้องกับการศึกษาของมะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์ (2555) พบว่า การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาประยุกต์ด้านการปรับปรุงลักษณะให้แปลกใหม่ ได้แก่ การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามมีคุณภาพ สะดวกต่อการขนส่ง ดึงดูดความสนใจ ทำให้ผู้ซื้อเกิดความรู้สึกไว้วางใจในคุณภาพ ความสะอาดและปลอดภัย รวมถึงการประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ ได้แก่ ด้านเครือข่าย และ ด้านการจำหน่าย

เงื่อนไขการประยุกต์ปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผล ต่อคุณค่าและความต้องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ สอดคล้องกับสุนทรพจน์ นาดี (2556) พบว่า เมื่อพื้นที่ทำนาและพื้นที่เก็บข้าวเปลือกของครอบครัวมีน้อยลง จึงมีการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำเสวียนใช้สำหรับเก็บข้าวเปลือก ซึ่งทำจากวัสดุพื้นบ้านที่หาได้ในท้องถิ่นและใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก 2) การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตหรือการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ทำให้ไม่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมาปรับใช้และการไม่ยอม รับในภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น สอดคล้องกับจินตนา จันเรือน, ปณตพันธ์ เกียรประภากุล และยุทธนา เกียรประภากุล (2555) พบว่า ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการปั้นเครื่องปั้นดินเผาบ้านม่อนเขาแก้ว จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย ปัญหาด้านผู้สืบทอด เนื่องจากเยาวชนรุ่นใหม่ไม่นิยมที่จะทำงานในท้องถิ่นของตน ไม่สืบสานงานอาชีพของครอบครัว รวมทั้งมีทัศนคติว่างานเครื่องปั้นดินเผาเป็นงานที่ลำบากได้ผลตอบแทนต่ำ 3) การพัฒนาหรือต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม ที่มีการละทิ้งและไม่ได้นำมาปรับประยุกต์ใช้

อีกทั้งผลการศึกษายัง พบว่า โดยการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่า เพิ่มทำให้เกิดผล ดังนี้ 1) การลดรายจ่าย เป็นองค์ความรู้ที่ช่วยทำให้เกิดการประหยัดทรัพยากรในการผลิต สอดคล้องกับจินตนา ลิโนโพธิ์ศาล (2556) พบว่า แนวทางในการเพิ่มศักยภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นอยู่กับการเลือกใช้วัสดุและวัตถุดิบที่มีคุณภาพการผลิต พัฒนาการออกแบบให้มีความสวยงาม ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย การลดต้นทุนในการผลิตโดยไม่ทำให้คุณค่าคุณภาพของผลิตภัณฑ์ลดลง 2) การเพิ่มรายได้ เป็นองค์ความรู้ในการทำให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น จากการมีความสามารถในการสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทำให้สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น 3) การสร้างโอกาส เป็นองค์ความรู้ในการทำให้เกิดความ สามารถในการผลิตและการใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับการศึกษาของทรงคุณ จันทจร, พิสิษฐ บัญไทย และไพรัช ดิษฐ์ผาด (2552) พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมนำไปใช้ในการเพิ่ม มูลค่าทางเศรษฐกิจและการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นสินค้าที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นภูมิปัญญาสากล ด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีเหตุผลให้มีคุณลักษณะในเชิงวิชาการที่ได้รับการยอมรับ มีการนำหลักวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเครื่องมือที่ทันสมัยมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบท และสภาพการณ์ของชุมชน และศักยภาพที่แท้จริงของสมาชิกและชุมชน เพื่อให้เป็นไปเกณฑ์ มาตรฐาน สามารถสร้างมูลค่าให้สูงขึ้นได้
2. ควรมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความรู้การสร้างสรรค์จากผู้รู้ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ได้แสวงหา คัดเลือก คิดค้น ปรับประยุกต์ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จนได้เกิดเป็นความรู้ที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

3. ควรให้หน่วยงานภาครัฐและส่วนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการ ส่งเสริม และ สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ แก่ชุมชนให้เกิดการยกระดับของการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เกิดการ ต่อ ยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นภูมิปัญญาสากล โดยที่มีความ สอดคล้องกับบริบทและสภาพการณ์ของชุมชน เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการสืบทอดและ การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). ระบบจัดเก็บและรายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืชรายเดือน ศูนย์เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร. [Online]. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2562 จาก <http://www.samutsongkham.doae.go.th/stat/2561.pdf>
- โครงการหวานอย่างมีหวัง. (2560). งานออกแบบบรรจุภัณฑ์หวานอย่างมีหวัง โครงการอนุรักษ์การทำ น้ำตาลมะพร้าวของจริงแบบดั้งเดิมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในจังหวัดสมุทรสงคราม. [Online]. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=dRq95df0Bzo>
- จินตนา จันเรือน, ปณตนนท์ เกียรติประภากุล และยุทธนา เกียรติประภากุล. (2555). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา บ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. (รายงานผลการวิจัย), ลำปาง: วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยีลำปาง.
- จินตนา ลินโพธิ์ศาล. (2556). คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดสกลนคร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 5(9), 1-16.
- ช่อ สันธนพิพัฒน์. (2550). แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. วารสารวิชาการ, 10(4), 13-18.
- ทรงคุณ จันทจร พิสิษฐ์ บุญไชย และไพรัช ฤทธิยาค. (2552). คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมา ประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้. (รายงานผลการวิจัย), มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- นุชนารถ พิขพรหม. (2552). การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการแปรรูปข้าวเหนียวดำเชิงพาณิชย์ในจังหวัด นครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์. (2556). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเครือข่าย วิสาหกิจเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม. (รายงานผลการวิจัย), กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.

- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศไทย. *วารสาร เศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*, 7(1), 1-69
- มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์. (2555). ศิลปินแห่งอาหาร: การประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการ *ปรุงอาหารเชิงพาณิชย์ของชาวอีสาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- สมศักดิ์ ทองแก้ว, พิชัย สดภิบาล และ อุดมศักดิ์ สาริบุตร. (2558). การศึกษามุมปัญญาท้องถิ่นเพื่อ *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา*. *วารสารศิลปสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 6(2), 134-147.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุคนธรรจ นาดี. (2556). *เสวียนในจังหวัดนครราชสีมา: การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ การสร้างผลงานสื่อผสม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. (2544). *โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอมีเทรตติ้ง.
- อรคพัทธ์ บัวลม. (2557). การพัฒนาการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาการพัฒนาการดำเนินธุรกิจ *ผลิตภัณฑ์มะพร้าวแปรรูปของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม*. (รายงานการวิจัย), กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). *ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค: วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.